

ALÍCIA

DE LARROCHA,

LA MEVA **MARE**

ESTUDIANT, VIATJANT O FENT UN CONCERT. AIXÍ ERA LA VIDA DE LA MEVA MARE, ALÍCIA DE LARROCHA, UNA VIDA DEDICADA PLENAMENT A LA MÚSICA PER VERITABLE VOCACIÓ. DONA INDEPENDENT, MODESTA, EXTREMADAMENT PERFECCIONISTA I, PER TANT, GAIREBÉ SEMPRE INSATISFETA.

TEXT *Alícia Torra* • FOTOGRAFIES *Arxiu Alícia de Larrocha*

Alícia de Larrocha va ser i és una pianista coneguda i reconeguda en l'àmbit de la música clàssica, però així i tot, qui no pertany a aquest món o no hi és aficionat, no sap qui va ser. En part, perquè ella sempre va procurar fugir dels mitjans de comunicació, de la popularitat, del màrqueting, dels actes de societat i de tot allò que suposadament envolta una artista. També, gràcies a la seva discreció i, sobretot, a la seva fòbia mediàtica –que va anar augmentant al llarg dels anys–, va ser una persona totalment anònima, que sortia al carrer i viatjava sola pel món sense que ningú la reconegués. No cridava l'atenció: no arribava al metre cinquanta d'alçada i això la va ajudar a passar totalment desapercebuda.

Tanmateix, en alguna ocasió va acceptar aparèixer en algun mitjà de comunicació, sobretot perquè un dels seus representants –el dels Estats Units– l'hi insistia reiteradament. En un reportatge, el 1983, a la televisió americana CNN, una periodista li va preguntar si li agradava tenir càmeres al voltant mentre tocava. *“Ho sento, però no m'agrada gens.*

Em posa molt nerviosa. Només pensar que milions de persones et miren... És que et miren la cara, les mans, els braços, el vestit i... tot! Aquesta idea realment no m'agrada”, va contestar. *“Però quina diferència hi ha amb un concert en què la miren tres mil persones?”*, va tornar a demanar la periodista. *“A una sala de concerts, el públic és lluny i la majoria són persones grans que no hi veuen bé, encara que portin ulleres. És molt diferent!”*, va respondre fent broma.

Per dissimular la seva estatura baixa, de jove calçava plataformes –que, com ara, en aquell temps estaven de moda– i es feia un monyo a la part superior del cap amb la llarga cabellera. Això la feia semblar algun centímetre més alta. Jo sempre la recordo amb sabates de taló que, ja de gran, li van costar més d'un esquinç.

Tant el meu germà com jo vam poder gaudir poc d'ella com a mare, ja que les seves estades a Barcelona eren molt escasses. Però encara que en la nostra infància va ser difícil acceptar les seves absències, sempre vam sentir el seu amor, encara que fos

a través de cartes, postals i contínues trucades telefòniques. L'alegria era total cada vegada que tornava d'un viatge, i un drama quan se n'anava. Amb els anys vam anar entenent i acceptant amb naturalitat que la nostra mare no estigués a casa. Això sí: el dia de Nadal era sagrat i sempre estàvem junts, encara que hagués de tornar a marxar l'endemà.

Va tenir la sort que, encara que va ser una nena molt precoç, amb un talent musical extraordinari, tant la seva família com el seu mestre Frank Marshall mai la van “explotar” ni li van fer fer més del que ella podia assolir. Tenien clar que l'objectiu no era córrer per aconseguir l'èxit, sinó tot el contrari, volien que s'anés formant sense presses, per arribar a ser una bona pianista. Durant la seva infància, com a molt, feia dues o tres aparicions públiques a l'any; la resta, la dedicava a la formació.

Els concerts van venir a poc a poc, sense buscar-los. Al principi, algunes actuacions per Barcelona i rodalia; després, per la resta de la Península, i la seva primera sortida a l'estranger no va ser fins al 1947, quan tenia vint-i-quatre anys. A partir del 1965, ja als quaranta-dos, els Estats Units van ocupar una gran part de la seva agenda de concerts i, des d'aleshores fins al 2003, any en què es va retirar dels escenaris amb vuitanta anys, hi va fer tres gires anuals, que suposaven passar un mínim de sis mesos només en aquell país. Dic això per recalcar que el reconeixement internacional no va arribar aviat, sinó al cap dels anys.

El seu ideal de vida no era ser famosa, sinó fer música, gaudir-ne i fer-ne gaudir. Amb els anys i per imperatius vitals –com el sosteniment de la família–, la seva vocació es va convertir en una professió, amb el que això implica: contractes signats amb dos o tres anys d'antelació que calia complir, molta responsabilitat i, sobretot, moltes hores d'estudi.

La primera cosa que demanava quan arribava a una ciutat era un piano per estudiar. Les sales de concerts no estaven sempre disponibles per assajar; així, si calia, anava a casa d'amics que tinguessin un piano –encara que fos vertical– o, fins i tot, en alguna ocasió en què no hi havia cap altra opció, va arribar a utilitzar el piano-bar d'un hotel, mentre el servei de neteja feia la seva tasca.

EL SEU IDEAL DE VIDA
NO ERA SER FAMOSA,
SINÓ FER MÚSICA,
GAUDIR-NE I FER-NE
GAUDIR

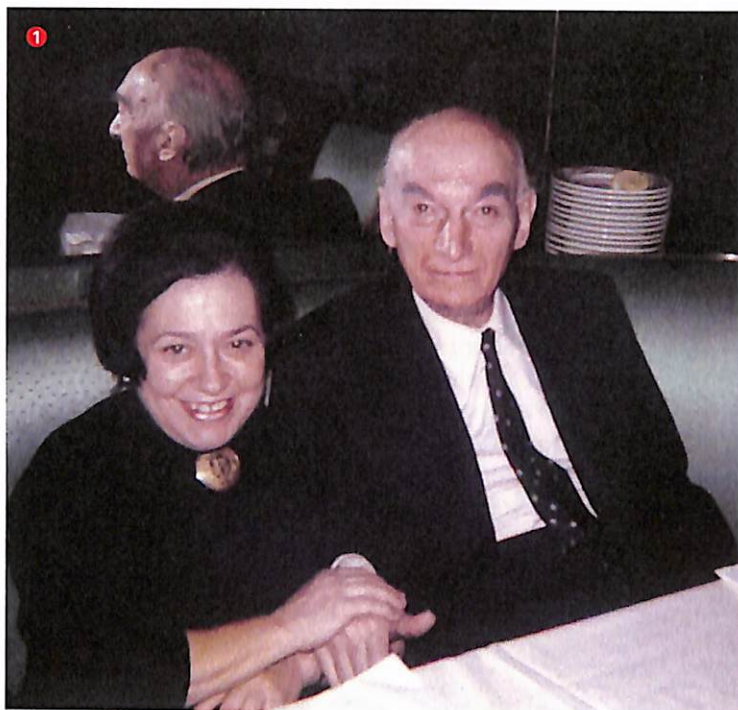
▮ A mesura que els viatges eren més llargs, en una mateixa gira havia de tocar diversos programes de recitals i concerts amb orquestra; per tant, la seva obsessió per estudiar era comprensible. Aprofitava fins i tot les estones que es passava als avions per memoritzar partitures.

Com és normal, va viure anècdotes de tot tipus, com la que va passar poc després de la mort del seu estimat amic i compositor Frederic Mompou. En una de les seves curtes estades a Barcelona, un jove se li va acostar i li va preguntar: “*Sap on és Frederic Mompou?*”. Ella es va quedar petrificada. “*Al cel*”, va contestar. El jove va posar una cara entre incredulitat i sorpresa. No entenia la resposta

1 Alicia de Larrocha i Frederic Mompou (6 de març de 1973).
2 Alicia de Larrocha, rebuda a l'aeroport de Barcelona pel seu marit, Joan Torra, i els seus fills, Joan F. i Alicia, en tornar el 1967 d'un viatge als Estats Units. 3 Alicia de Larrocha i l'aleshores promès,

Joan Torra. 4 Seu de l'Arxiu Mompou (6 de març de 1973).
5 Alicia de Larrocha, rebuda a l'aeroport de Barcelona pel seu marit, Joan Torra, i els seus fills, Joan F. i Alicia, en tornar el 1967 d'un viatge als Estats Units. 6 Alicia de Larrocha i l'aleshores promès, fotografades per Antoni Bernad.

+ JOAN TORRA, EL SEU GRAN SUPORT

◆ Hi havia la dita –actualment ha quedat totalment fora de lloc– que “*darrere d'un gran home sempre hi ha una gran dona*”. En aquest cas, “*al costat –no pas darrere– d'una gran dona, sempre hi va haver un gran home*”, el meu pare, Joan Torra, també pianista i professor de piano que, sent l'admirador número u de la meua mare, va renunciar a la seva incipient carrera com a concertista per dedicar-se a ella. Portava el contacte amb els mànagers, l'assessorava

a escollir repertori; quan ella no hi era, es feia càrrec de nosaltres, els fills, i quan ella defallia, era ell qui l'animava. La seva prematura mort –el 1982, amb seixanta-un anys– va ser un cop duríssim. A partir d'aquell moment, ella es refugià en la música i va iniciar-se el període més prolífic pel que fa a nombre de concerts, i n'arribà a fer, algun any, més de cent vint. Una bogeria que es va convertir en un laberint del qual no va poder o no va saber sortir.

d'aquella senyora. “Busco el carrer de Frederic Mompou, que m’han dit que és per aquí a prop”, li va aclarir. Aleshores, ella es va adonar que havia ficat la pota i que el noi devia pensar que no estava bé del cap. Així i tot, sempre va creure que el fet que aquell noi s’hagués dirigit precisament a ella i no a una altra persona havia estat una cosa divina, no una casualitat.

L’Àlicia hauria volgut retirar-se l’any 2000. Era conscient que les seves facultats físiques li començaven a fallar, però el fet d’haver signat contractes amb antelació no li va permetre fer-ho. Aquella darrera etapa va ser la més dura: no és que no es volgués retirar, és que no podia! Finalment, el 29 de novembre de 2003, després de tot un any de concerts i recitals de comiat per diversos països, va fer el seu darrer recital a Jerez de la Frontera, en ser aquell el darrer contracte que havia signat.

A partir de llavors es va dedicar a impartir classes fins que l’1 d’octubre de 2004 es va trencar el fèmur i va haver de ser intervinguda. Aquí va començar el seu declivi físic i va passar de ser una persona totalment independent a dependre dels altres. Mai no la vaig sentir queixar-se i durant cinc anys es va anar apagant a poc a poc fins que, el 25 de setembre de 2009, ens va deixar.

Soc conscient que moltes de les coses que hem fet i estem fent per preservar i difondre la seva memòria i el seu llegat –com ara l’ús de les xarxes socials, el web, la publicació de les seves composicions d’infància i joventut, el llibre biogràfic, el llibre il·lustrat per a nens, el documental, l’arxiu...– a ella no li agradarien gens, però tinc la consciència tranquil·la perquè als seus fills sempre ens va dir: “*Quan jo ja no hi sigui, feu el que vulgueu*”. Doncs bé, ara és el nostre torn! Mentre estigui a les meves mans, faré el possible perquè el pas del temps no desdibuixi el seu nom. ✎

+ L'ARXIU ALÍCIA DE LARROCHA

◆ L’Arxiu Àlicia de Larrocha, catalogat per les documentalistes Elena Elía i Maria Ferré (Artxidoc), aplega un fons documental extraordinàriament ric i variat que recull més de setanta-cinc anys d’activitat. La trajectòria vital i artística d’Àlicia de Larrocha va ser un constant anar i venir de concerts i recitals per tot el món. Aquest ingredient nòmada es veié compensat per la presència i disciplina arxivera de persones properes. Si avui disposem d’aquest meravellós

patrimoni és, en primer lloc, gràcies a la família directa, quan l’Àlicia era una nena, i al seu marit Joan Torra, que, més tard, va recopilar i guardar meticulosament qualsevol document relacionat amb la seva carrera musical. Els fills i hereus, Àlicia i Joan F. Torra de Larrocha, hem seguit avançant en aquesta tasca digitalitzant i restaurant aquells documents que ho requerien i donant-hi la màxima difusió a través del catàleg digital <https://fondo.aliciadelarrocha.com/ca>.

